10. Einkennileg nöfn manna og bæja.

2 blöð qto.
+ 1 1/4 blað qto. ritað 7.april 1929.

Einkennileg nöfn manna og bæja

Álfur Skíðason í Bár. Hann hefur verið uppi framundir 1850 eða lengur; Guðríður Álfsdóttir í Bár var kona Þorvarðar Magnússonar bróður Erlendar Magnússonar gullsmiðs í Reykjavík; var hún amma tveggja núlifandi systra í Reykjavík, Guðríðar og Ingveldar, dætra Jóns minnar Jónssonar, Gíslasonar frá Austur-Meðalholtum; Jón Gíslason smiður, var móðurbróðir minn. – Bróðir Guðríðar og dóttir Álfs var Halldór Álfsson sá, er drukknaði með föður mínum, Bjarna bróður mínum, tveim sonum Jóns Gíslasonar í Meðalholtum, Sigurði og Guðmundi, svo og Guðmundi Hreinssyni frá Hjálmholtskoti, 24. febr. 1887.

Danir þeir, er voru við Eyrarbakkaverslun, áttu oft erfitt með að nefna nöfn íslenskra manna, án þess að afbaka þau og skekkja mjög. Hér má sjá hvernig þeir fóru með nafn Álfs Skíðasonar frá Bár: Þeir nefndu hann: Alf Skitson i Bor!

— „ —

Þá má og nefna nöfn þessi:

Brandur Svartsson í Auðsholti. Hann bjó í Ölvesinu í öndverðri 18. öld og var nefndur Hlunka-Brandur og mun viðurnefni þetta hafa komið af því, að hann var formaður í Þorlákshöfn og aflaði vel; er sagt að eitt sinn fengi hann 1600 fiska (þorska) í skip sitt í einum róðri og mun það hafa þótt mikill afli í þá daga, en þá voru færi stunduð, en hvorki net né lóðir.

— „ —

Greipur í Tóftum var sonur Sigurðar í Haukadal í Biskupstungum.

Álfur í Hól var Jónsson og síðast í Vestari Loftsstöðum.

Snjólfur í Strýtu var Jónsson og er hann enn á lífi (1943), tengdasonur Jóns Árnasonar form. í Þorlákshöfn.

Jón í Snússu í Hrunamannahreppi.

Ólafur í Nabba, faðir Samúels fátækrafulltrúa, var niðursetningur í Syðraseli, hjá foreldrum mínum, algjörlega heilsubilaður. Hann dó í Tóttum, 4. apríl 1878, 62 ára að aldri.

— „ —

Í Rangárvallasýslu var að finna þessi nöfn:

Guðmundur í Brók. (Landeyjum)
Eiríkur í For (hjá Odda)
Erlendur í Strympu (— „ —)
Brynjólfur í Sitjanda (Eyjafjöllum)
Stefán í Pulu (Holtahreppi)
Ólafur í Yrjum (Landsveit)
Páll í Kumla (Rangárvöllum). Nafnið dregið af Kumbli eða Kumbalda, sem annars er nafn á litlu heytópt við fjárhús.

— „ —

Ýmis fleiri einkennileg nöfn bæja mætti nefna, t. d.
Skrilla í Biskupstungum
Bolafót í Hrunamannahreppi o. s. frv. Eru þegar nöfn manna þeirra, er búið hafa á bæjum þessum, loðast einnig við þá sem óvenjuleg, verða þau eða samböndin þeirra einnig skringileg.

Þannig mun mega finna fráleit nöfn um land allt, jafnvel enn afkáralegri t. d. Titling í Húnavatnssýslu og Fótaskinn í Þing. sýslu.

Eru nú mörg þessara bæjarnafna lögð niður og önnur „þjóðlegri" (?) komin í þeirra stað, t. d. er Fala í Eyrarbakka orðin að „Vinnuhæli í Litlahrauni", en ég þykist hafa sýnt fram á, að það er rangnefni (Sjá um Sigmund Snorrason í Fala)

[illegible]

Brandur Svartsson.

Í byrjun 18. aldar bjó sá madur í Audsholti í Ölvesi, er Brandur hét Svartsson, ödru nafni kalladur Hlutabrandur. Var hann formadur í Þorlákshöfn og þess getid, ad hann hafi dag einn fengid 1600 fiska í skip sitt, sem mun hafa þótt mikill afli í þá daga.

Álfur Skídason í Bár.

Um hann hefi ég þad eitt ad segja, ad þá er hann kom

í verzlunarerindum í Eyrarbakka, þar sem danskir verzlunarþjónar voru einir fyrir, nefndu þeir nafn hans þannig:

„Alv Skitsson i Bor !!"

Álfur Skíðason í Bár hefur verið uppi framundir eða fram yfir 1850, því Guðríður Álfsdóttir í Bár, kona Þorvarðar Magnússonar bróður Erl. sál. Magnússonar gullsmiðs, var amma núlifandi systra í Reykjavík, Guðríðar og Ingveldar dætra Jóns Jónssonar Gíslasonar frá Austur Meðalholtum (Jón Gíslason smiður var móðurbróðir minn).

7/4-1929. Jón Pálsson.

Aths. Því nefni ég þessi tvö nöfn: Brandur Svartsson og Álfur Skíðason í Bár, að þau eru einkennilega forn og sjaldgæf, eins og t.d. Þreipur í Torfu (Sigurðsson frá Haukadal) og Álfur í Hól (Jónsson, síðast á Loftsstöðum) og fleiri, svo sem: Snjólfur í Stéttum (Jónsson frá Þurá, sem enn er á lífi, tengdasonur Jóns sál. Árnasonar í Þorlákshöfn). — Jón í [illegible], Ól. í [illegible]. — Guðm. í [illegible], [illegible] í Tór, Erlendur í [illegible]

1875, og 1895 (lóðarlengd og fiski þau ár).

1875, á sumardaginn fyrsta (22. apr.) fékk Páll Eyjólfsson í Íragerði 88 í hlut í 18 staðaskifti eða nál. 1600 fiska. Þríróið var þann dag og lóðin 1200 önglar eða 3600 alla róðrana samtals; er það svo, að á hverjum 2¼ öngli hafi fiskur verið.

1895 fékk Jón Jónsson eldri á Hlíðarenda 1320 til hlutar alla vertíðina, í 18 staðaskifti eða 23,760 fiska á 213,840 öngla, er alls voru lagðir í sjó af skipi hans þá vertíð; er það svo, að fiskur hafi verið á 9. hverjum öngli, 712 bjóðar lagðir, með 300 önglum í hverjum bjóð, í 180 faðma að lengd hver bjóður, eða ~~[illegible]~~ 128,160 faðmar alls, eða 130 sjómílur, sem er nál. því að vegalengd sem frá Þorlákshöfn til Reykjavíkur (ca. 80 sjómílur og frá Reykjavík til Svörtuloftar, sem er um 49 sjómílur. Öll er vegalengdin því um 260 sjómílur. Þetta talið eftir fræðimanninum góða, Einari Guðmundssyni frá Þorlákshöfn, er var háseti Jóns á Hlíðarenda og hjá Páli í Íragerði áður.

7/4-1929. Jón Pálsson